

de amsterdamse school

Lucebert

bron

Lucebert, 'de amsterdamse school'. In: Lucebert, *verzamelde gedichten* (redactie en samenstelling Victor Schiferli). De Bezige Bij, Amsterdam 2002, p. 124-160.

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/luce001amst01_01/colofon.htm

© 2003 dbnl / erven Lucebert

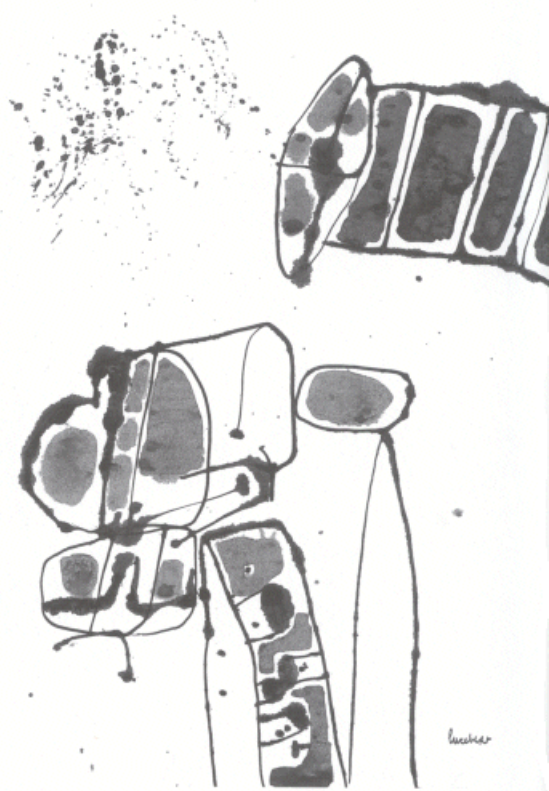
de amsterdamse school

1952

voor f.d.
r.h. kousbroek
en ethel alexandra kousbroek-portnoy

‘rafel maï amech zabi almi’

DANTE ALIGHIERI: inferno, canto xxxi

lied tegen het licht te bekijken

het is een rustige rustige
het is een heldere snaar
een mens in de ruimte
onder melangolieke haren
geschaduwd door de geuren
van de gotiese blijdschap

is het een lakken pijn
of een kortharen pomp
waarmee hij zo eenzaam leeft?
in de kamer een straal van de maan
en dat is een dame
met een baard van lila tranen
schreit de beschaafde grijze lelie

nee nee tis zoon lang lang land
met de deur zonder huis
lichtkost op de lippen
de gekonfijte schacht der spieren
gebouwd op muzikale naalden
zo is hij eenzaam

wat licht er ook dicht bij
het licht dan het licht van de ogen
dit licht van de ogen
is een sobere hand voor de wereld
zomer is zijn wapen
winter zijn liefkozing en
dood de getemde deur
leven de wilde loper

zo een heldere snaar
een mens in de ruimte
verbrand en geboren
lichtschikkend en zingend

aan de dichter j.g.e.

iedre keel zijn eigen profeet
 een ieder kamme
 de gekleurde mannen van zijn dronkenschap
 de een roepend een rots
 de ander een toorts van water
 en koorts stapelt hij op
 tot een lichamenlijk landschap

zo laat hij al zijn vele handen vallen
 alsof verdriet een vet papier is
 schiep hij niet een bergachtige heup voor de dageraad
 en stichtte een hals
 blank voor de avond
 zo kan een man toch
 slapen als een pharao naast zijn schaduw?

ook kan hij de tijdnood zijn tijd bieden
 want wie beschrijft een zwarte brief
 opnieuw met groeten aan de oogwenk of de sneeuwvlok
 ik ben morgen jarig jan
 en alleman mag komen
 hier is een put
 en hier is een zweepslag
 en zo loopt hij op een actetas trompettend
 pamfletten pamfletten pamfletten

maar een vader
 van zijn hamerslagen schokschoudert de ruimte
 zijn vader is zijn lichtschip
 waar dan drukt de twijfel?
 veel lachen als rook omgeeft de krachtige zwemmer
 die tussen de dakens spartelt
 als een vervroegde vlag van de opstand
 waar dan drukt het neerslachtige?

tussen de vonken en vlammen
vergaan de voortvluchtige wolken
de voortvluchtige wolken
heeft hij aangeropen met vonken en vlammen
daarom staat in zijn ruimte
een haan uitbroedende slang aan de horizon
die horen zij zingen
en het gevaar zijn vader wijzen zij aan

dit is je naam alian

zo zijn zij begonnen gewekt
 en wetende van je zingen dat
 onder de gelijkkluidende dieren woonde in de hoge
 de hebreeuwse bomen
 hebben zij gegeeuwd de stenen orgels
 met pappige lippen aangeslagen

dit is je naam alian
 een lang eiland van kristallen vlinders
 onvindbaar in de wolken
 en een glimlach het daglicht
 op de vervuilde borstzak der herinnering

hoe zullen ze je voeden
 (dat wat je toekomt)
 als een blauw kind de dauwdruppel?
 als een watervaste vogel de vlammen?
 als een klok de trap?
 als het speelse water de statige maansteen?

dit is je maaltijd alian
 een stem in de eenzaamheid
 onkuise dorst beteugeld verdriet
 honger en onkruid
 en met de 2 cm dikke halsstarrigheid de winter
 met de zouten mantel der woede
 met de grauwe hand der vermoeyenis
 kleed je je lelie

maar vrolijk vrolijk
 vervolg jij je vruchtbare schaduw

silon

mijn vriend silon die zong
van de meesterlijke geluiden de beterschap
in poelen heeft hij zijn geloofsbrieven gevonden
want niet vlekkeloos blijven de zingende mensen
zoals silon was
voordat hij instrumenten kende en zachte lampen

daarom verbranden elkaar de militante mannen
om het barrevoetig gezang van de bergmaagd
silon leerde hoe men op de bodem van een put
scherpe skeletten opstelt
o hoe zong hij als een ster daar
terwijl hij zijn broer in de doorstoken rug zag

kom nu rose badende duif
duif van uw aangezicht
kom nu zong hij en hij moordde
van ongehoorde blijdschap de zanger
maar wie op haar verblijfplaats blijft
vlekkeloos stromend tussen de sterren
snel leeglopend tussen de sterren

V

onze vrede is een huid van vlammen
onze vreugde is een huis vol vuur
onze aandacht is kappen op valken
een opengespalkte engel is ons inzicht

onzichtbaar in mijn gezicht
maar in mijn gezicht
eetbaar zijn je ogen
groen smaakt de lente van je iris
en je stem is een aster in de eistille herfst

onze duisternis is een obelisk van regen
onze zachte stem is een warme ruiker
fluisteren en zwijgen maken een etmaal
en zon en maan ons zingend lichaam

VI

de daden van de zwijgzame
de maanachtige krekel wast de door zon gewonde stenen
de daden van de welsprekende
de plotselinge vloed in de plechtige nekharen

de daden van het talloos ogige water
zichtbaar maken wat stil is
ik wil dat wat stil is
steelsgewijs kronen met vlamme lippen

de daden van deze lippen
de zachtgekartelde put der omhelzing
behelsend de roodgetande kus
behelsend de getuit sluimerende
muil van de buste
en stil en luid en angstig is
mijn klinkend lichaam
een blinkende zeeëngte zingende

VII

het is zonder de wegen de betekenis
zo te zijn uitgestoken
ontstoken handen hoofd en handen
opgeteld en opgetekend
lege spiegels in de lege ruimte
waarin de sneeuw de sneeuw verduistert

zingen kan de mens
zingen kan de mens veelzijdig
als op zwarte ruggen staat zijn stem
vol spitse woorden en sterren
maar waar kan hij verder gaan
na het lippenpaar van zijn vleugelslagen
een schaduw bewaakt
de zeldzame lente van zijn laatste glimlach

alleen aarde onwetende wereld
daar tooit hij zijn naakte vijver
met de sponzen zwanen van zijn hebzucht

VIII

knevel de vogel en slecht de vleugel
bijt open de roos met de haast
geen tanken lest de dorst
geen boek ontvouwt het brein
de kaarsen behoren het koren toe
de wijsheid de schijn
en wat roerloos is is tijdloos zijn

onze handen heel en ineen
bevruchten met de rilling de huid
groot uit de ogen puilt
een plein vol kruisdans en prijsrad
maar wij pupil wij zitten stil

schotvrij wij zitten stil
vergelijken de wil met de wens
de wellust met de helderheid
met het licht van de menselijke stilte

IX

de minnaar hij blijft bij zijn meisje
ook als de reis vochtig en alleen de koepee
leeg en van zandsteen is de slijtage

alleen het bukkend geluk gaat naar geluk
d'extaze na het nuttigen van vanille-ijs
de poëzie omhelst in het vers de poëzie
en de pijn hij prijst
de pijn prijst de pijn

haar lichaam heeft haar typograaf

spreek van wat niet spreken doet
van vlees je volmaakt gesloten geest
maar mijn ontwaakte vinger leest
het vers van je tepels venushaar je leest

leven is letterzetter zonder letterkast
zijn cursief is te genieten lust
en schoon is alles schuin
de liefde vernietigt de rechte druk
liefde ontheft van iedere druk

de poëzie die lippen heeft van bloed
van mijn mond jouw mond leeft
zij spreken van wat niet spreken doet

X

zij draagt het licht van geluid
zij draagt het geluid van licht
het sluipt de oren uit
het sluit zich binnen de mond in

ze huppelt als een heldere trompet
ze applaudisseert als een schijnwerper
de radio scherpt haar ogen
de fotoos werpen een glimlach
de zomerdag zijn zandtaart
de winternacht zijn ijsbaan

zij gaat welsprekend in het licht staan
in een aria stralend
haar armen klimmen als ibishalsen
in een aria stralend
haar irisspiegels springen
in een aria stralend

XI

mijn duiveglans mijn glansende adder van glas
mijn viervoetige narennen mijn kneedbaar
smeltpunt op de pupillen ruworige
heester onder mijn handpalm deze
deze stem is van stamelen een lichaam
een vochtig voortvluchtig lichaam

zeg - hoor je niet dat ik dood ben
ik turner van de warwinkel
een zaal een tombe een toren ben je
en met kettingen doorspekt
denkt de rechtvaardige zingende de slechte zingende denkt hij

dat hij het tientallen vloeistoffijne meisjeslijf
in een gipsen snaar gevangen heeft
ja dat denkt hij
hij denkt dat

XII

van de bittere suikerbergen in de moederborst
zijn de met lippen beladen vogels opgevlogen
zo is wie stem heeft dorstig en hem
zijn verloren gegaan de welluidende ogen
vergaan het klaarblijkelijk lied ook
verdaan het lichamenteel gedicht de tastbare nacht
de neerslachtende doorsnede hij is een
dode deur in stekende spier en
een kwelzieke muur een kwaal met tangende tong

vermoeid zijn hand is een in stenen stoel
versteende blinde

hij is
een uime een moo een mist van toneelhaar
kust in een treurspel
achter slordige maskers
en een kwade taal dode temidden der parelmoeren
nagalmen der grootvaderlijk beginnende nachtegalen

allen

XIII

ik schiep een schedel
ik schiep een schip
schiep styxschip
maakte vocaalkahn
bouwde de bachboot

ik vaar in een vogel
schrik op in je haren
je wimpers klikken
je haren harpen
een fuga van veren
fontein van het voorjaar
in het stralende stemnest

i am airnest

XIV

zeebedding en zeeën zijn wij
zijn een deken van dansend glas
zijn als dieren die gehelmde harten
met angsten vechtende als in scharnieren

echoos vogels die de boom vervangen
machines die op tralies draven
stokstil leven van de slaap en
de dorre golven vant ontwaken

geluk is de verleden tijd her
levend door de dromen in een
onhoorbare branding van beelden

XV

overhandig mij brekend
je peilloze bloem je kus

als een dar dolzinnig drijf ik
op het aquarel van de dorst

van oe en a staat je ruimte
door mijn hijgen verzadigd

van stijgen en ademen
is opgestapeld mijn lichaam

en mijn stem hij dartelt en klapwiekt
als een donkere boom aan de bron

hoor dan met uw handen haast dan uw hartslag
ik ben een donkere droom in de zon
ben de omarmende honderdman
ben een wenk in de wolken

XVI

de vermoeide minnaars zijn machines
muisstil dansende in glazen kamers
smedend hun onzichtbaar luchtschip
uit olie slik en dampend water

lange instrumenten schuiven moeizaam
moeizaam door het dichtgesmeerde lichaam
naar het holle leeggepompte lichaam

grote zonnige ogen
worden op hartshoogte afgeschoten

dit gaat zeer stil dit gaat op naakte voeten
in koude mantels wandelt de wilskracht
dit gaat zeer ver dit gaat op slapende vleugels

XVII

de waanzin tikt tikt tikt onder het haastige water
de waanzin is een patent gegarandeerd horloge
is een spitse en gepunte heer
hij balanceert op betonnen vedergewichten
transporteert zich van pro naar prae
en wat wil hij daar worden?..
een o zo zonneklaar hoogdravende kokhals
een brok paard in een lade
en weinig weinig wil hij meer
dan waken aan zijn vierkant cirkelvormig doodsbed

XVIII

naar stad en land van geluk
zullen wij samen gaan
niet hier en naast elkaar
maar hier en daar
en ieder afzonderlijk

op vuil water vederen voetstappen
zijn onze handelingen
en onze vrolijkheid is
de gevangenis aanvang & omvang

maar ver van elkaar in de ruimte
is de ruimte een tweesnijdend mens
haar rechterdaad is sterven
zijn linkerdaad is de dood

XIX

de weg met de lichte mist
de weg met de dichte mist
de weg met de zachte wind
de weg met de harde wind
de weg in de warme nacht
de weg in de nacht die
tot over de schouders rilt
de weg die stil is als een blinde
de weg die wild zich beweegt
als rad van avontuur
de verwerkte weg
de weg waaraan gewerkt wordt
er gaat niets nergens recht af op
de helder kloppende ruimte

het paard draaft zijn manen vochtig
de vogel vliegt zijn vleugels vol
de mens sterft dorstig

de amsterdamse school

voor f.d. & ann. h. †
 en aan s.s., 'dronke tine', klaartje e., b.s., h.a., h.v.d.p., m.t.,
 en aan m.g. die het rotte schuwt en toch de wormen wil

in amsterdam stichtte ik een school genaamd
 de bewaarschool voor schaamte en wanhoop
 ik huurde de vliering van een onbew. verkl. woning
 van een weduwnaar hoefsmid
 voor 1 naakttekening p. w.

heel dit gedicht speelt in een sfeer
 een galgenernstige
 in een morbide zegt de brigadier van de nachtreiniging
 hij is inteellekt
 hij weet veel van het
 fijne geestelijke
 lezen
 vroeger zweefden de dichters
 nu zweten zij alleen maar merkt hij verbitterd
 op zijn weentje

de 1ste leerling was inge een kraamvrouw
 ik vroeg mevrouw heeft u uw kraam meegebracht
 jawel zij toonde mij een hoed
 een maanhoed met een bierbuik
 een buikhoed met een jeneverneus
 een wellustige hoed
 een hoed die graag een hoofd had willen zijn

om met een blos te bijten in een appel
 om met een gids te twisten
 om om te gaan
 de waarheid uitdragen
 de geboorte van de waarheid onder een hoop nerveusiteit
 de naakte waarheid
 de kaalhoofdige waarheid

de 2de leerling
 de zedekundig ontstoken alvleesklier
 eens antiquairs
 die voor antikerkse misdienaar studeerde
 nog niet geslaagd vertoonde hij

in de zomer vertoonde hij in een besloten misdienarenkring
vertoonde hij zichzelf in een film
een porfilm
in een vuilschrijversfilm
gillend bespringend isabella van castilië
met het net niet natte vel
in een lekkend heelal van slagroom
liefde geeft ergernis en
vroom een kerstster

de 3de ikzelf
wel wel een zelf
steeds weer een zelfportret
zeggen de fotograven

jadaammussehere
ik zou zo graag een verkeerde wereldstad maken
en een prijsvraag uitschrijven om mezelf in te zenden
verpakt in een portiek
warm verpakt in de koudblauwe armen van de enige leegloopster
die hedentendage - we schrijven dichters 2 nov 1950 - nog leeft
die de gekuiste heren smeerlappen aanspreekt om ze te bespuwen
die de besmeurden nog slechter maakt maar ook oprechter

o ik ben zo een inzending van een verwilderde oplossing
ik zal zeggen de notaris die mij openbreekt
die mij ontzegelt (hij is een geest)
meneer plak mij weer dicht en retourneer mij
ik wil niet winnen
ik wil alleen wonen tussen mijn alleenstaande ledematen
onder de schaamte die mij overschaduwet
als een dikke bankrekening
op de wanhoop die mij laat wankelen
als biggest business
want mijnheer ik ben een engel
die zich in deze eeuw in de hemel verveeld heeft
die naar de aarde afdaalde
die daar verveeld het onvolledige leven
meeleeft
en die deze verveling volledig
liefheeft

de mensen wensen elkaar toe
veel geluk

hoop op iwoosyg

daar zit de kleine iwoosyg
een giftige walgvogel
in zijn fris gewassen doedelzak
is hij droevig en vrolijk
is hij dromend en wroetend
in zijn geliefkoosde bloemen
is hij wroetend of vrolijk

hij heeft een raaf gegeten
en een kwakende koptelefoon
in een lammertjesleerboek
heeft hij gelezen

het is hem ernst als een rasp
die een gebogen mussenveertje bijvijlt
met zijn beide handen
denken zijn ogen en oren
over hoeveel jaren nadato nadaden
zal hij een onzelveheersbaasje
een zindelijk sieraad zijn in de wereld?

nu nog zit hier iwoosyg
met zijn spruitjes strottehoofd
hoog opgestoken uit
zijn nestharen stem en zegt:

tut tut (i.e.
welterusten)

hu we wie

voor de schrijver van (o.a.) jacques en jacqueline

de braakstalen code der distantie
 tienticht de tientand andermaal de luchtprofetie
 vol van keel de o-koek de ochtendslagen heet
 omhullunduw de ahha hoevenans en fijnproevers dixie
 die door de schriek snelt
 de stiller stilt en
 elkepas en mijmenij ijsnast toeta de brouhaha
 koeterkijkt en koopt

de doopdeerne koopt nee
 de koopdeerne doopt
 de noopdeerne loopt zakenlood de dood door
 van schaamteschedels victoriavuur van ool vollièrecel en zoenseel

scheert met de pes de pana de nieketan
 OESA
 de hoot doopt schrijlings met de spiescheil

oh casa!

de pohesie de poempaam de stattoor
 slaan sideriese zoen aan de hekken der aanwakkeeraars
 der der der
 van telkens toen telkens teer
 der schwingel der zwarte sjwaas panaan pnaanteer
 toenaamtoemaar
 nodo waar de woord wierd waar de nada de waard werd
 in de haho
 in de huisha nabij euvelaapstraatstroo
 aan de ulevellenstroepstoom uwe
 bruisdroom uwe lohengrijns primeurprix
 of meten de maan de maten van de maker
 haag naam bijv. bij velen
 of noom ope de pappa
 eemer
 l - 10 - i - theder trap
 wie zoo zoo zo lis wie
 wiezois assus quikema maases
 sssssssssssssss
 zi - zi

voor de dichter g.k.

we zeiden tegen elkaar
we laten ons niet langer bela
zero van sprookjes bazen en pedagoochumverhalen
ja we gaan woest bier drinken in een mors huis
gaan langzaam uitlopen als een gouden regen
in een glinsterend springmatras
en we kopen een poes
poes om te haten en een kraai
om te liefkozen in de avond

ook gaan we plastic spinrag uitvinden
teneinde een oog te vangen een vogel aan
te kleden een wolkenkrabber met
betonnen muziekinstrumenten voor de voor
jaarswelvaartfanfare 5 jaar lang

niet gaan we spieken bij goethe
niet bij jan almanak

wij bidden

geef geen tekens mijn
heer maar
hiernamaals en nogmaals
geef ons de volle borst van bessie smith

max ernst

de mieren driftig verorberen de zwarte slangen
de dorpen wankelen de verlaten kasten
worden vermorzeld door de mierik door de cactus
de mieren driftig verorberen de zwarte slangen

er is geen uitkomst dan zich uit te rekken
steunend beven tong en pezen
buiken buitlen in de ruimte
er is geen uitkomst dan zich uit te rekken

in de verte gaan van mijl op zeven
drie gedroogde perebloesems
drie gedroogde perebloesems
de verten gaan van mijl op zeven

alles is rood en kogelrond gestorven
de mieren slapen in de slangen
de slangen slapen in de kasten
de cactus laat zijn tongen trillen
de buik ontvouwt zijn rose blaren
drie gedroogde perebloesems
kogelrond en rood gestorven

ossip zadkine

brandende straten zijn de stenen
 door de poriën van de stenen zwemmen de vlammen
 zij bidden en roepen
 springen uit de ontstoken stenen huizen
 springen uit de ontploffende wolken
 gekletter gekletter gekletter
 een regen van kikkers
 een hagel van hagedissen
 de stenen zijn een regen van bloedende schouders
 zijn een stroom van blaffende handen
 een stapel van schichtige spieren
 zij bidden en roepen
 hoor onze ruimte
 hoor de drie verschrikte rinkelende triangels van onze vluchtende ruggen
 zaad spartelt op onze stijgende paden
 klimmende klimmende
 klimmende zijn de geschrokken zingende stenen:

zwevende zwepen zijn de stenen
 fluwelen snaren zijn de stenen
 niet tegenstrijdig zijn de stenen
 niet tegenstaande de tweedracht
 de stenen bloeden en genieten
 een steekvlam is hun schaduw
 hologig is hun welvaart
 op violen spelend zwarte explosies
 in peau-de-pêche holen vechtend
 vechtend met blauwe vleugels
 de stenen vallen en vallen
 vliegen vliegen vliegen
 hier is muziek
 en daar is met donkere knokels kloppen
 hier is rust en liefde
 ginds van distels drift en pijn is
 gebouwd de minzieke ruimte

biddende spieren spinnewielen gewonde winden
 brandende steden zijn de stenen

plaats

in deze buurt zijn
 veel afwijkende wegen
 voor een tak rozijnen
 zijn er meisjes die bezwijken
 dokters drinken der patiënten
 laatste allerlaatste blikken
 en een boze ziekte is de
 ja is de mijnheer
 stilte die gevangen is

ik heb al lang en breed geleden
 onder deze hoge deze diepe bedoeling
 het onpeilbare te peilen
 de gezondheid zegt men is der vissen
 weet ik niet beter in zo'n zondvloed
 stroomop stroomafwaartse verlangens
 moet men eens gaan liggen
 liggen in het donker met de buik naar boven

men moet stom zijn stil en stenig
 in de droge verte standvastig
 staren met 2 harde ogen

ik heb ze gezocht de trillende
 de tussen alle oren ogen
 verloren en bedrogen wil ik de
 kijk en de stem nu doden

zo liggen hier de twee plassen bloed
 in de vormen van vader en moeder
 ginds zit in de stoel aan de tafel
 de eenzaamste aller stenen te tellen
 sterren te tellen sterren ja
 geurige navels in de
 ja in de mijnheer
 hemel zijn veel afwijkende wegen

ab ovo

aan iulia dochter uit het 2de huwelijk v. augustus

van buiten het eiland
 het gemurmul van de buurman
 het gemurmul van de buurman
 het gemurmul van de buurman

sla nu op de letters
 de holle lichtschuwe letters
 knuppelrode lippen op en neer
 hier is geen huis geen tuin
 de voorbijgangers zijn zacht ingegraven
 in modder in aardzieke schaduw
 en het is allemaal schrijven op huilen
 bij hen de heldhaftige minnaars
 een gouden kuil in de regen
 hebben zij gespit met pipse
 degen en verkouden kuchende zwaarden

jij iulia bent een beter schrijfster
 dan de schrijvers van
 ‘de veldtocht der vogels’ of
 ‘het slagveld der libellen’

nadat je had nauwkeurig de 9 glazen mist genoteerd
 waarin het stenen tirannenhoofd vernevelde
 liet je de tienduizend knapen komen
 en in een bos van klamme handen
 wierp je je koninklijke borsten
 die genoemd zijn:
 de ontketende knaagdieren van haar hart
 en meisjes bloesems
 vertelde je de geheime aandacht van de vader
 en je gaf hen je tak van rozensiroop en hiasintensap
 die genoemd is:
 het koninginnerapier

gefluisterd ook:

reeds in het ei je neuriede
 het schadelijk loflied op de keizer
 en gelasterd is:
 het eerste wereldlicht waaraan je je ogen sloot
 heb je schreeuwend verweten:
 dit stinkt
 en met luider stemme gezegd werd:
 in het zand voor de knapenkrijgsschool schreef je
 met de vinger van een roodharige adelborst:
 ‘tegen tien regels één lege richel
 onder waarschuwers één waarschuw
 en op talloze oppassen één onpas’

(men heeft verklaard:
 dit alles mag niet met DE WERKEN vergeleken worden)

over de wrakhouten de golven
 over de halfvermolmde golven
 met het geblakerde boek
 boek van het wanbeheer
 verbannen ben je iulia
 tussen de weerspannige spreuken
 laat de eenzame geest zijn teken trillen
 zijn teken is heerlijkheid die geen einde heeft gezien
 heerlijkheid heeft zij gezien
 zij die geen einde heeft gezien

het gemurmul van de buurman
 het gemurmul van de buurman
 het gemurmul van de buurman
 iuliaiuliaiulia